

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Dominicis à Septuagesima vsque ad Feriam IV. Cinerum. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

phonario Gregoriano : & ratio est, quia sapius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem, à Dominica 23. post Pentecosten, ut cum ea eiusdem ferè rationis tunc esse videantur. quia ergo sunt Dominicæ vagæ, non habent idè certum

Introitum, nec proprium Officium, exceptis Orationibus, Epistolis, & Euangelijs. Orationes autem Dominicæ tertiæ & quartæ sunt Ambrosianæ, *ex Pamelio*.

5 Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit vsque ad Pium V. sed Oratio tamen habetur in *Sacramentario Gregoriano*.

De Dominicis à Septuagesima vsque ad Feriam IV. Cinerum. V.

1 **Q**uadragesimæ ritus antiquior est quàm præcedentium Dominicarum: nam ab Apostolis tradita est, *ex Ignatio Epist. 8.* & à S. Petro Romæ instituta fuit, *ex Radulpho Prop. 16.* & idè à Quadragesima ordimur in hoc titulo, à qua reliquæ Dominicæ pendent.

2 Quinquagesima tribuitur Telephoro *ab eodem Radul. ibid. Dist. 4. ca. Statutus.* cui etiam Quadragesimam tribuit *Ruper. lib. 4. cap. 9.* forè ille Decreto firmavit, ut ait *Baronius anno 136. & 154.* Sexagesima & Septuagesima erant in vsu tempore Gelasij I. *ex Azor. lib. 10. cap. 16.*

3 Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphaniæ, quo die baptizatus Christus recessit in desertum, adieciunt quadraginta dierum: vnde *Tertull. adu. Psychicos cap. 13.* nominat ieiunium Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat *Baron. anno 57. num. 194.* Tres autem causas affert *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 45.* ut proxima passione Christi compatiamur eidem; ut item verno tempore libido faciliùs concitata reprimatur; & ut, sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intrauerunt, & de captiuitate Babylo-

nis reuersi sunt, celebrauerunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus. Addit quartam *Durand. lib. 6. cap. 28.* ut cum lactucis agrestibus ieiunij Quadragesimalis comedamus Agnum Paschalem, id est Eucharistiam in Paschate. Quinta fuit *S. Isidori lib. 2. cap. 36.* ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passione pro tolerantia exemplo, & ope; idè coniunctim vtrumque celebrandum est.

4 A numero dierum, vel à numero hebdomadarum sumitur apud Auctores factorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum *Ordo Roman.* Septuagesimam definit, quasi cursum septuaginta dierum vsque ad Sabbatum in Albis, cuius Missa incipit, *Eduxit Dominus populum;* ut recolamus, inquit *Alcuin.* septuaginta annos captiuitatis Babylonice, & nostræ, quæ in septennio huius vitæ trāfigitur, & finitur in Sabbaro, id est requie. vnde infra Octauam Paschæ vnum *Alleluia* cum Graduali vsque ad prædictum Sabbatum (Graduale namque diximus lamentum significare) adhuc cantatur ante Euangelium, *Gemma lib. 3. cap. 38.*

Gg

5 Sex-

5 Sexagesima continet dies sexaginta vsque ad Feriam quartā Paschæ, cuius Missa incipit, *Venite benedicti, Ordo Romanus*; vt per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcun.* iuxta de. em præcepta Legis, vsquequò nobis dicatur, *Venite benedicti.* & præsertim nos monet *Honor. in Gemm. cap. 59.* vt operemur sex opera misericordiæ, de quibus *Matt. 25.* simul cum Decalogo. sex enim decies componunt sexaginta.

6 Quinquagesima constat diebus quinquaginta, vsque ad diem Paschæ, *Ordo Rom.* vt per quinque sensus, Decalogo obseruato, Iubileum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Iubilei est. Hæc *Alcunus.*

7 Quadragesima currit vsque ad Cœnam Domini & Pascha mysticum per quadraginta dies, *Ordo Roman.* vt virtus Decalogi per quatuor Euangelia impleatur, *Alcun.*

8 Alij, & meliùs, à numero dierum ieiunij sumunt harum Dominicarum rationem: nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentiæ à carnibus, &c. vsque ad Pascha, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum cum Matthæo *cap. 1.* vt ait *Hieron. citatus à Durando lib. 6. cap. 32.* Quòd si velis numerare tantum veri & proprii ieiunij dies, demptis Dominicis, erunt triginta sex, hoc est, decima anni pars. constat enim annus diebus 365. *Alcun.* Eisdem autem triginta sex dies ante Pascha vt ieiunarent alij, demptis non modo Dominicis ob Resurrectionem Domini, sed etiam Ferijs quintis (quæ Decreto Melchiadis *Epist. ad Episc. Hisp. cap. 3.* & habetur de Con-

secrat. Dist. 3. Ieiunium. ob Cœnam Domini & Ascensionem Feria quinta celebratas, exceptæ fuerant à ieiunio) indixerunt ieiunij caput à Quinquagesima, eosdè etiam vt ieiunarent alij, demptis præterea Sabbatis, ex *Constantinop. VI. can. 55.* in signum futuræ nostræ quietis, anticipauerunt ieiunium à Sexagesima.

9 Additi ergo sunt post S. Gregorium quatuor dies ieiunij, vt ait *Baron. anno 57.* à Feria quarta Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Stephani Papæ, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior quàm antea; quod opinatur *Carolus Nouarsen. Episc. in Comment. suis Canon.* vt non modò decima anni solueretur Deo, sed vt ieiunium quadraginta dierum Christi integrè imitaretur, quod secuti alij, qui in Cœna Domini & Sabbato sancto non ieiunabant, à Quinquagesima cœpere ieiunium. Alij idem obseruare volètes (demptis, vt diximus, Dominicis & Ferijs 5.) à Sexagesima ieiunio initium dederunt. Alij denique (sublatis à ieiunio etiam Sabbatis, vt supra) à Septuagesima ieiunium sunt exorsi. Hæc ferè omnia ex *Epistola Caroli Magni ad Alcunum;* nimirum vt quadragenarius ieiunij numerus, à Christo, Moyse & Elia comprobatus, consummationem nostram aptè significet, quæ consistit tum in denarij perfectione nobis promissi, tum in laboribus huius mundi à quatuor ventis delineati, & in corporis nostri, ex quatuor elementis compositi, per anni quatuor varia tempora exercitatione, *S. Isidori lib. 2. cap. 36.*

10 *Gratianus de Consec. Distinc. 5. Quadragesima.* facit auctorem S. Gregorium additionis quatuor Cierū à Fe-

ria quarta Cinerum vsque ad Domini-
cam: qui conciliari fortasse posset cum
Baronio negante supra; quòd nimi-
rum S. Gregorius nondum addiderat
quatuor hos dies, quando Homiliam
habuit ad populum, ex qua *Baronius*
negat ab eodem additos eos fuisse:
deinde verò, antequam obierit, eos
addidit ille, vt essent quadraginta ie-
iunij dies. quod affirmat *Gratianus*,
& indicant *Microl. c. 49.* & *Pamelius*,
qui volunt, Officia quatuor dierum ad-
ditorum esse Gregoriana, & verè ha-
bentur in *Antiphonario* & *Sacramen-*
tario sancti Gregorij; nisi & hæc à po-
sterioribus addita fuisse dicamus.

11 Sed iam Quadragesima nostra
constat diebus quadraginta sex; quid
ergo habet mysterij? *Honor. in Gemma*
lib. 3. c. 41. docet, quadraginta sex an-
nis ædificatū fuisse templum, Ioan. 2.
id est corpus Christi, *ibidem*; & hoc
modo explicat: nam duodecim anno-
rum erat beata Virgo quando Chri-
stum peperit; vixit autem Christus an-
nis 34. & mortuus resurrexit. Ergo
corpus Christi, cuius Mater funda-
mentum fuit, ædificatum fuit quadra-
ginta sex annis, dirutum fuit in mor-
te, & reædificatum in resurrectione:
nos quoque, ait ille, ædificemus nos-
metipfos templum Domino quadra-
ginta sex diebus ieiunij quadragesi-
malis. *Ibidem* docet, nomen *Adam*
constare litteris Græcis, quæ faciunt
numerum, more Græcorum, quadra-
ginta sex; quod *Augustini est Tract. in*
Ioan. lib. 10. reformemus itaque his
diebus quadraginta sex veterem homi-
nem in bonis. Hæc ille arguè.

12 Maximè verò omnium mihi
placet *Ruper. Abbas lib. 4. c. 2.* qui has
Dominicas ordinat ratione hebdoma-
darum vsque ad quartam Dominicam

Quadragesimæ, quæ dicitur *Latare*;
& est Paradisi propria quædam ima-
go. Septuagesima, inquit ille, dicend^a
est, quia per septem hebdomadas ad
illam *Latare* peruenitur; Sexagesima,
quia per sex; Quinquagesima, quia per
quinque; Quadragesima, quia per
quatuor: hoc est, per septem ætates
mundi ad caelestem gloriam, per sex
ætates ad gratiã Redemptionis nostræ.
Fufius ille. Dominica verò *Latare* est
lætitiæ: vnde eo die conuiuium legi-
tur à Christo celebratū, Ioan. 6. quod
est imago Paradisi; semel & iterum
dicitur, *Latatus sum in his.* &c. ad Mis-
sam adhibentur Dalmaticæ, quæ sunt
lætitiæ, *1. part. tit. 19. num. 6. pag. 68.*
& præterea (quod tamen ad commu-
nem Missam non spectat) in argumen-
tum lætitiæ, Papa eo die defert in ma-
nibus auream Rosam, de qua lege
Duran. lib. 6. cap. 53.

13 Omittuntur à Septuagesima
Cantica lætitiæ, *Gloria in Excelsis*, &
Alleluia. dicitur *Tractus*, id est luctus,
vt docuimus in *Rubric. general. 1. par.*
locis suis, causa mœstitiæ, ex *Ordine*
Rom. Officia verò trium harum Do-
minicarum habentur in *Antiphonario*
& *Sacramentario Gregoriano.* Quòd si
Septuagesima venerit ante Purifica-
tionem, secunda & tertia Oratio non
mutantur, ita vt secunda sit de beata
Virgine, cuius partus adhuc celebra-
tur. Idemque fiat in Sexagesima, &
Quinquagesima.

14 In Ferijs autem omittitur *Trac-*
tus, quia luctus solemnus est in con-
cursu populi tantum faciendus, vt
nox dicemus.

15 In Collecta Sexagesimæ occur-
runt duo, præter Regulas ordinarias.
Alterum est, quòd dicitur Collecta de
S. Paulo sine Collecta de S. Petro;

qui in Festis eorum & commemoratione per annum numquam diuiduntur, vt patet. Alterum est, quòd licet in prima Collecta fiat mentio de S. Paulo, tamen in Oratione *A cunctis* adhuc fit de eodem commemoratio, contra illud quod habetur supra pag. 28. de Missa Votiuua Apostolorum, quæ excludit Orationem *A cunctis*. Sed nota nouum titulum Stationis, quæ, vt in Missali dicitur in Sexagesima, est ad S. Paulum; & item nota, quòd nominat Ecclesia S. Paulum occultiori nomine, *Doctōris Gentium*. Titulus autem Stationis non est Festum, neque commemoratio, neque quid votiuum: at Regula illa, *De eodem bis non fit in eodem Officio*, valet in Festis, commemorationibus, & votiuis, non in titulo Stationis, & occulto præsertim nomine,

vel tacito, verbi gratis Apostoli cognomine in nostro casu; quæ sicut in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque in Missa Orationem *A cunctis*, quæ, vt aliàs diximus, correspondet suffragijs communibus Officij diuini. Simile quid habemus in Feria quinta Dominicæ tertiæ Quadragesimæ, in cuius Collecta nominantur quidem sancti Cosmas & Damianus (tacito fortasse hac de causa cognomine *Martyrum*, quia de ipsdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) sed inde neque in Officio, neque in N. Orationis *A cunctis*, in propria eorum Ecclesia, omitti ideò debet consueta commemoratio eorundem tamquam Martyrum inter suffragia communia, & tamquam Titularium Ecclesiæ propriæ.

De Feria quarta Cinerum vsque ad Dominicam de Passione. VI.

Feria quarta Cinerum, seu dies Cinerum, vt *Maximus Taurin.* ait in *Homil.* non est caput Quadragesimæ, & ideò adhuc Vesperæ non cantantur manè; sed initium pœnitentiæ est, vnde & Cineres capiti imponuntur benedicti, ex *Ordine Roman.* vt recordemur originis & finis nostri, ex *Ruper. lib. 4. cap. 10.* Porro in hac ipsa Feria quarta cœpit

Christus ieiunare, qui Feria tertia baptizatus est, vt rectè probat *Durand. lib. 6. cap. 28.* & die 16. Februarij Feria secunda ieiunium perfecit, vt docet *Torniellus noster Tomo secundo Annual. sacrorum, anno 4081. num. 7.* cum sine dubio illud inceperit die septima Ianuarij post Baptismum, quia cecidit die sexta Ianuarij. Rubricæ Cinerum sunt.

2. *Ante Missam benedicuntur Cineres^a facti de ramis oliuarum, sive aliarum arborum, precedenti anno benedictis, hoc modo. b* Finita Nona, Sacerdos indutus pluuiali violaceo, vel^c sine casula, cum ministris^d similiter indutis, ^e procedit ab benedicendum Cineres in vase aliquo^f super Altari posito. Et primò cantatur à Choro Antiphona, Exaudi, &c.

a. Facti